

עין משפט
גור מצוה

בזו א מיי פ"ב מהל' נזקין ממון הל' ב סמך עשין סו טור ש"ע ח"מ סי' שז סעיף ג:

מז ב ג טו"ע שם סעיף ח:

יז ד ה מ"י שם הלכה ט י ועיין בהשגות ובמ"מ טו"ע שם סעיף ט:

רבינו חננאל

אלא הא‏י כלב כגון דאייעד, פ"י שעשה זה הכלב ג' פעמי' כך, נטל חזרה והלך ואכלה על גבי הגדיש והדליק הגדיש, ור' אלעז' סבר א"ע"פ שהן כצורות מועד היו, ורבנן סבירי כי האי גוונא לא הוי מועד. ואמ', אלא הא דבעי רבה יש העדאה לצורות אי לא כו', אמר לך רבה. כי קייבעיא לי יש העדאה לצורות אי לא אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס, אבל הכא בין רבנן דאמר חצי נזק ורבין ר' אלעז' דאמי' נזק שלם, כסומכוס סבירא להו דאמי' צורות כי אורחיהו נזק שלם. ומתולדות דקדן מוקמי' להו, והכא בדשני הכלב ולא אייעד ורבנן כרבנן, ור' אלעז' כרי"ט דאמר משונה בחצר הניזק נזק שלם, ומקשי' עלה, אימור דאמר ר' טרפון במשונה נזק שלם, מגופו מי שמעת ליה דאמרת ר' אלעז' כר' טרפון. ומדדרינן, אין מהיכא קמייתא לה מוקין ברשות הרבים, והכי קאמי' ומה קרן שמתחלת חצי נזק חייב במשונה, שן ורגל שמתחלת נזק שלם אינו דין שחייבין במשונה. דיו לשן ורגל הבאין מן הדין להיות כקדן הגדון. מה קרן במשונה מגופו משלם אף שן ורגל במשונה מגופו. ואקשי', והא ר' טרפון לוי ליה דיו. ופרקי' כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק"ו. כגון שדן זה בנזק שלם. והא בחצי נזק, וא"ת דיו לכא מן הדין להיות כגדון מה קרן חצי נזק אף שן ורגל חצי נזק, כי עקר הדין, שהקרי' לך מפני שמשלם חצי נזק ושן ורגל חמורין שמשלמין נזק שלם. ואם תעמיד זה חצי וזה חצי אין אחד מהן חמור על חברו ותתפרך הקל וחומר. אבל אם תדין דיו לכא מן הדין להיות כגדון לא מפיריך ק"ו, אית ליה. ולשלם מגופו לא איפריך ק"ו. ואסיק' לשמעת' בתחלת ד' אבות נזיקין הא דבעי רבה חצי נזק צורות מגופו משלם או מן העלייה לרב פפא פשי' ליה דמן העלייה משלם. גופא בעי רבה יש העדאה לצורות אי לא. ת"ש הירוס אינו מועד ויש אומי' היר זה מועד, ואוקי' הירוס והתני צורות, ש"מ חלוקת דוחינן לה, ואמ' לעולם ברלא איעד ובפלוגתא דסומכוס ורבנן פליגי.

יח:

אלא הא דבעי רבא יש העדאה כו'. ואע"ג דרבא לא הוה ידע הברייתא מדעני מגופו משלם מ"מ דייק גמרא דנפשוט מינה תרווייהו ודחי לא נפשוט מינה לא הא ולא הא: **בין** לרבנן בין לרבי אלעזר בסומכוס פ"ה. והיינו דיחוי דלמעלה ותסבירא ט'נאלא שלא האריך

למעלה כל קרן וא"ת ולמה דחק לומר כסומכוס ס"ל וי"ל משום דלוי כרבנן א"כ תפשוט דלין שינוי לצורות לרביע נזק ועוד דלוי בצורות כי אורחיהו יסבור רבי אלעזר ח"ג כרבנן בצורות ע"י שינוי לא יתחייב נזק שלם אע"ג דסבר כרבי טרפון דליכא ק"ו דכיון דצצורות שן ורגל צחצר הניזק אין משלם אלא ח"ג גם צרות דקדן לא ישלם כ"א ח"ג ולא רבה להעמיד כרבנן ובמקום גחלת וכגון דאנחה אנוחי על הגדיש צשינוי דניחא ליה למימר דמשלם ח"ג על כל הגדיש כרבי יוחנן:

היכא דלא מפריך ק"ו אית צ"ה דיו. וא"ת וימנא איפכא ק"ו לשלם מן העלייה ודיו לח"ג וי"ל דכי שפיר טפי דכי אמר דיו לענין מגופו לא משנינן מח"ג כלל מכמו שיהי אלא שאנו מוסיפין עליו עוד ח"ג אחר אבל אי אמרת דיו לח"ג עקרת ליה לגמרי מח"ג קמא דמפקא ליה מתשלומי גופו ומוקמינן אתשלומי עלייה ובכל זד שאנו יכולין לעקור קל וחומר ולקיים דיו יש לנו לקיים: ובהא

קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם ורבי אלעזר אומר יחצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא ידדחיק ליה עלמא וליימא רב יהודה הלכה כסומכוס וליימא רבי אלעזר הלכה כרבנן גללים אצטריכא ליה ס"ד אמינא הואיל ובתר גופיה גיריין כגופיה דמי קמ"ל תא שמע ארתני רמי בר יחזקאל דתרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית * ותקע בו ושברו משלם נזק שלם וואמר רב יוסף אמרי בי רב הסוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים משלם חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא

משלם אלא חצי נזק: **אמר** לך רבא כי קמציעא לי אלינא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס. וכדפרשינן והכא ס"ל דבין רבנן ובין רבי אלעזר כסומכוס ובזימנא קמייתא קמיפלגי דקאמר רבי אלעזר ג"ש ורבנן אמרי חצי נזק ובדשני בצורות כגון שזרק הכלב הגחלת בדיו על הגדיש דכיון דלאו הני צורות כי אורחיהו הוו תולדה דקרן הלכך לרבנן ח"ג ומגופו ור"א כרבי טרפון דמשונה צחצר הניזק משלם ג"ש. וניחא ליה לרבא לאוקמינהו לרבנן ורבי אלעזר כסומכוס דאילו לרבנן לא פסיקא ליה לאוקמי להא בצורות ע"י שינוי דכיון דרבי אורחיה סבירא להו לרבנן דפליגי עליה דסומכוס דח"ג הוא דמשלם ותו לא דלמא בצורות ע"י שינוי סבירא להו דיש שינוי לרביע נזק וכדדעי רב אשי לקמן ויע'. **יש** שינוי לרביע נזק כו': **מהיכא קמייתי** ליה. רבי טרפון למשונה צחצר הניזק: **מקדן** צרה"ר. כדמפרש צמתניתין [כד: כה]. הלכך דיו לצא מן הדין להיות כגדון ומה להלן מגופו אף כאן מגופו: **והא רבי טרפון לוי ליה דיו**. דלוי אית ליה דיו. לאי אית ליה דיו לא ישלם אלא חצי נזק כקרן צרה"ר: **כי לוי ליה דיו היכא דמפריך** ק"ו כו'. כגון אי הוה אמרינן דיו דלא משלם אלא פלגא מאי אהני לן ק"ו הא מקרא נמי שמעינן דצרות הניזק לא גרע דהא צקרא דנגיחת תס לא כתיב רה"ר אבל היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו כי הכא דלמי ק"ו לנזק שלם ואהני ליה דיו למגופו: **לקדן מדמינן** ליה. הואיל ו(ומשונה הוא) חצי נזק הוא דמשלם כי קרן: **או דלמא**. מעיקרא כי עבדא כי אורחיה תולדה דרגל היא דהא אורחה הוא והזיקה מזוי ואפ"ה ח"ג הוא דמשלמת הלכך זו היא העדאתה ואין לה העדאה אחרת: **גללים**. היינו צורות: **והא משונה הוא**. דלין דרכה להטייל גללים לעיסה ותולדה דקרן היא: **דדחיק לה עלמא**. שעומדת במקום זר ואין לה מקום לזוז משם ובשלא להנאתה עסקינן כגון צמשלשלת דלוי להנאתה תולדה דשן היא. ונראה דעניי דכל גללים להנאתה הוא ואפ"ה לאו תולדה דשן נינהו דשן הזיקא דגופה הוא והני צורות נינהו והא דלמרינן צפ"ק (דף ג.) טנפה פירות להנאתה הוי תולדה דשן היינו כגון שנחגלגלה עליהן כדרך סוסים וחמורים שקורים צולט"ר וכן עיקר. ואי קשיא דר"א אדר' אלעזר דלעיל [ע"א] אמר נזק שלם בצורות גבי כלב שנטל חררה והכא תני ח"ג צעל כורחיה ההיא דלעיל מוקמי' כדאוקימנא צרישא [שס] כדשני בגחלת ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן ובמקום גחלת ולא צשאר הגדיש והא דשני רבא צין ר"א צין רבנן כסומכוס סבירי להו דחויי הוא דקא מדחי מפי מורי. ובעיני נראה צהך מילתא צהמה שהטילה גללים אמוראי נינהו ורב יהודה גרסינן ור"א היינו ר"א צן פדת ולא תקשי דר"א אדרבי אלעזר וגראין הדברים דהא פרכינן ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס ור"א הלכה כרבנן ואי תנאי נינהו היכי פרכינן הכי הא אין דרך תנאים לחלוק צלשון זה ועוד דלעיל גבי הירוס מועד אמאי לא פרכינן הכי: **וצבר גופא גרייין**. דצגופה טענה להו כגופה דמיין קמ"ל: **וסקע צו ושצרו**. שנצקע הכלי מחמת הקול: **סוס שנצף ושיצר כלים**. בקולו. וכל הני צורות נינהו דכחו הוא:

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

מי שמעת ליה. הא לא הוי לה תמות מעולם ואי בצורות כי אורחיה מוקמת לה ולמפשט דצורות מגופו משלם דר' אלעזר מיקשי: **אלא**. אי צעית לאוקמא צורות כי אורחיהו ולמפשט צעיא דרבא דמגופו משלם לא תוקמא צורות דחד זימנא וכי אורחיה דאם כן דר' אלעזר לא

משמעת ליה אלא צדשני צצורות ואייעד שלשה זימני צהכי דהדר הוה ליה כאורחיה ואמרי רבנן חצי נזק כשאר צורות דמועדין מתחילתן ואפ"ה חצי נזק ותו לא האי נמי דשני ואייעד לא חמור ממועד מתחילתו ואין העדאה לצורות ששינה צהן ומדקמי מגופו אלמא צורות כי אורחיה נמי מגופו ורבי אלעזר סבר לצורות כי אורחיהו כרבנן דפליגי אסומכוס ושני ואייעד נפקא מתולדה דרגל ונעשה תולדה דקרן ויש לכן העדאה לשלם ג"ש החצי מגופו דלד תמות צמקומה עומדת וחצי מן העלייה. לישראל אחרינא אלא דדאייעד בצורות כי אורחיהו תלמא זימני ובהא פליגי רבי אלעזר סבר יש העדאה לצורות כשאר חצי נוקין שצאין על ידי העדאה לכלל ג"ש האי נמי שמחילתו ח"ג כי אייעד תלמא זימני משלם נזק שלם ומגופו אדז תמות כך שמעתי וי עיקר אבל קשה לי כיון דמעיקרא הוי אורחיה ואפ"י הכי ח"ג משלם מה לי חד זימנא מה לי מאה זימני: **אלא הא דדעי רבא יש העדאה לצורות**. כי אורחיהו אס עשאן שלם פעמים מי אמרינן כיון דבזימנא קמייתא משלם חצי נזק כי קרן לקרן מדמינן ליה ו(ולגיר') קמיית' אלא הא דדעי רבא יש העדאה לצורות אס שינה צהן ועשה ע"י שינוי ג' פעמים מי אמרינן כיון דשינוי הוא נפקא מדין צורות דרגל ותל עלייהו דין קרן וכי אייעד משלם נזק שלם וכי גמיר להכתא אצורות כי אורחיהו שהן תולדה דרגל גמיר) א"ד כיון דתולדה דרגל היא דהא אורחיה הוא אין להם העדאה דהא מצימנא קמייתא אייעד ליה ואפ"י הכי אינו רבי אלעזר רבנן וצין רבי אלעזר כסומכוס ובזימנא קמייתא קמיפלגי דקאמר רבי אלעזר ג"ש ורבנן אמרי חצי נזק ובדשני בצורות כגון שזרק הכלב הגחלת בדיו על הגדיש דכיון דלאו הני צורות כי אורחיהו הוו תולדה דקרן הלכך לרבנן ח"ג ומגופו ור"א כרבי טרפון דמשונה צחצר הניזק משלם ג"ש. וניחא ליה לרבא לאוקמינהו לרבנן ורבי אלעזר כסומכוס דאילו לרבנן לא פסיקא ליה לאוקמי להא בצורות ע"י שינוי דכיון דרבי אורחיה סבירא להו לרבנן דפליגי עליה דסומכוס דח"ג הוא דמשלם ותו לא דלמא בצורות ע"י שינוי סבירא להו דיש שינוי לרביע נזק וכדדעי רב אשי לקמן ויע'. **יש** שינוי לרביע נזק כו': **מהיכא קמייתי** ליה. רבי טרפון למשונה צחצר הניזק: **מקדן** צרה"ר. כדמפרש צמתניתין [כד: כה]. הלכך דיו לצא מן הדין להיות כגדון ומה להלן מגופו אף כאן מגופו: **והא רבי טרפון לוי ליה דיו**. דלוי אית ליה דיו. לאי אית ליה דיו לא ישלם אלא חצי נזק כקרן צרה"ר: **כי לוי ליה דיו היכא דמפריך** ק"ו כו'. כגון אי הוה אמרינן דיו דלא משלם אלא פלגא מאי אהני לן ק"ו הא מקרא נמי שמעינן דצרות הניזק לא גרע דהא צקרא דנגיחת תס לא כתיב רה"ר אבל היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו כי הכא דלמי ק"ו לנזק שלם ואהני ליה דיו למגופו: **לקדן מדמינן** ליה. הואיל ו(ומשונה הוא) חצי נזק הוא דמשלם כי קרן: **או דלמא**. מעיקרא כי עבדא כי אורחיה תולדה דרגל היא דהא אורחה הוא והזיקה מזוי ואפ"ה ח"ג הוא דמשלמת הלכך זו היא העדאתה ואין לה העדאה אחרת: **גללים**. היינו צורות: **והא משונה הוא**. דלין דרכה להטייל גללים לעיסה ותולדה דקרן היא: **דדחיק לה עלמא**. שעומדת במקום זר ואין לה מקום לזוז משם ובשלא להנאתה עסקינן כגון צמשלשלת דלוי להנאתה תולדה דשן היא. ונראה דעניי דכל גללים להנאתה הוא ואפ"ה לאו תולדה דשן נינהו דשן הזיקא דגופה הוא והני צורות נינהו והא דלמרינן צפ"ק (דף ג.) טנפה פירות להנאתה הוי תולדה דשן היינו כגון שנחגלגלה עליהן כדרך סוסים וחמורים שקורים צולט"ר וכן עיקר. ואי קשיא דר"א אדר' אלעזר דלעיל [ע"א] אמר נזק שלם בצורות גבי כלב שנטל חררה והכא תני ח"ג צעל כורחיה ההיא דלעיל מוקמי' כדאוקימנא צרישא [שס] כדשני בגחלת ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן ובמקום גחלת ולא צשאר הגדיש והא דשני רבא צין ר"א צין רבנן כסומכוס סבירי להו דחויי הוא דקא מדחי מפי מורי. ובעיני נראה צהך מילתא צהמה שהטילה גללים אמוראי נינהו ורב יהודה גרסינן ור"א היינו ר"א צן פדת ולא תקשי דר"א אדרבי אלעזר וגראין הדברים דהא פרכינן ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס ור"א הלכה כרבנן ואי תנאי נינהו היכי פרכינן הכי הא אין דרך תנאים לחלוק צלשון זה ועוד דלעיל גבי הירוס מועד אמאי לא פרכינן הכי: **וצבר גופא גרייין**. דצגופה טענה להו כגופה דמיין קמ"ל: **וסקע צו ושצרו**. שנצקע הכלי מחמת הקול: **סוס שנצף ושיצר כלים**. בקולו. וכל הני צורות נינהו דכחו הוא:

משונה

מסורת הש"ס

א) [לקמן כה.], ב) [ע' תוס' מנחות ל: ד"ה וימחא], ג) קדושין כד:, ד) ג"ז שם, ה) הה"ג מוה' כהנא מחק חיות ועיקר ומהר"ש לא הסכים עמו, ו) רש"ל מ"ו ובחילוטפי גרסאות כחזק חז"ל ואולי היה כחזק למטה הך ולגבי כי אחר ד"ה אמר לך ושם מחק רש"ל אבל כאן כמ"ש לפיטו הוא נכון עכ"ל, ז) רש"ל מ"ו ולי' וחלי נזק, ח) רש"ל,

גליון הש"ס

גמ' ותקע בו ושבריו. עין ביי יו"ד ס' קין דיה מ"כ דעיפות:

לעני רש"י

בולט"ר [נולט"ר]. לגלגל.

רבינו חננאל (המשך) ת"ש בהמה שהטילה גללים לעיסה, ר' יהודה אומי' נזק שלם ור' אלעזר חצי נזק. מאי לאו דעבד ג' פעמים ובהא קמפלגי, ר' יהודה סבר יש העדאה ור' אלעזר סבר אין העדאה, ודחינן, לא בחדא זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן פליגי. גללים משונה חצי נזק. מאי לאו דעבד ג' פעמים ובהא קמפלגי, ר' יהודה סבר יש העדאה ור' אלעזר סבר אין העדאה, ודחינן, לא בחדא זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן פליגי. גללים משונה חצי נזק. מאי לאו דעבד ג' פעמים מי אמרינן כיון דבזימנא קמייתא משלם חצי נזק כי קרן לקרן מדמינן ליה ו(ולגיר') קמיית' אלא הא דדעי רבא יש העדאה לצורות אס שינה צהן ועשה ע"י שינוי ג' פעמים מי אמרינן כיון דשינוי הוא נפקא מדין צורות דרגל ותל עלייהו דין קרן וכי אייעד משלם נזק שלם וכי גמיר להכתא אצורות כי אורחיהו שהן תולדה דרגל גמיר) א"ד כיון דתולדה דרגל היא דהא אורחיה הוא אין להם העדאה דהא מצימנא קמייתא אייעד ליה ואפ"י הכי אינו רבי אלעזר רבנן וצין רבי אלעזר כסומכוס ובזימנא קמייתא קמיפלגי דקאמר רבי אלעזר ג"ש ורבנן אמרי חצי נזק ובדשני בצורות כגון שזרק הכלב הגחלת בדיו על הגדיש דכיון דלאו הני צורות כי אורחיהו הוו תולדה דקרן הלכך לרבנן ח"ג ומגופו ור"א כרבי טרפון דמשונה צחצר הניזק משלם ג"ש. וניחא ליה לרבא לאוקמינהו לרבנן ורבי אלעזר כסומכוס דאילו לרבנן לא פסיקא ליה לאוקמי להא בצורות ע"י שינוי דכיון דרבי אורחיה סבירא להו לרבנן דפליגי עליה דסומכוס דח"ג הוא דמשלם ותו לא דלמא בצורות ע"י שינוי סבירא להו דיש שינוי לרביע נזק וכדדעי רב אשי לקמן ויע'. **יש** שינוי לרביע נזק כו': **מהיכא קמייתי** ליה. רבי טרפון למשונה צחצר הניזק: **מקדן** צרה"ר. כדמפרש צמתניתין [כד: כה]. הלכך דיו לצא מן הדין להיות כגדון ומה להלן מגופו אף כאן מגופו: **והא רבי טרפון לוי ליה דיו**. דלוי אית ליה דיו. לאי אית ליה דיו לא ישלם אלא חצי נזק כקרן צרה"ר: **כי לוי ליה דיו היכא דמפריך** ק"ו כו'. כגון אי הוה אמרינן דיו דלא משלם אלא פלגא מאי אהני לן ק"ו הא מקרא נמי שמעינן דצרות הניזק לא גרע דהא צקרא דנגיחת תס לא כתיב רה"ר אבל היכא דלא מפריך ק"ו אית ליה דיו כי הכא דלמי ק"ו לנזק שלם ואהני ליה דיו למגופו: **לקדן מדמינן** ליה. הואיל ו(ומשונה הוא) חצי נזק הוא דמשלם כי קרן: **או דלמא**. מעיקרא כי עבדא כי אורחיה תולדה דרגל היא דהא אורחה הוא והזיקה מזוי ואפ"ה ח"ג הוא דמשלמת הלכך זו היא העדאתה ואין לה העדאה אחרת: **גללים**. היינו צורות: **והא משונה הוא**. דלין דרכה להטייל גללים לעיסה ותולדה דקרן היא: **דדחיק לה עלמא**. שעומדת במקום זר ואין לה מקום לזוז משם ובשלא להנאתה עסקינן כגון צמשלשלת דלוי להנאתה תולדה דשן היא. ונראה דעניי דכל גללים להנאתה הוא ואפ"ה לאו תולדה דשן נינהו דשן הזיקא דגופה הוא והני צורות נינהו והא דלמרינן צפ"ק (דף ג.) טנפה פירות להנאתה הוי תולדה דשן היינו כגון שנחגלגלה עליהן כדרך סוסים וחמורים שקורים צולט"ר וכן עיקר. ואי קשיא דר"א אדר' אלעזר דלעיל [ע"א] אמר נזק שלם בצורות גבי כלב שנטל חררה והכא תני ח"ג צעל כורחיה ההיא דלעיל מוקמי' כדאוקימנא צרישא [שס] כדשני בגחלת ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן ובמקום גחלת ולא צשאר הגדיש והא דשני רבא צין ר"א צין רבנן כסומכוס סבירי להו דחויי הוא דקא מדחי מפי מורי. ובעיני נראה צהך מילתא צהמה שהטילה גללים אמוראי נינהו ורב יהודה גרסינן ור"א היינו ר"א צן פדת ולא תקשי דר"א אדרבי אלעזר וגראין הדברים דהא פרכינן ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס ור"א הלכה כרבנן ואי תנאי נינהו היכי פרכינן הכי הא אין דרך תנאים לחלוק צלשון זה ועוד דלעיל גבי הירוס מועד אמאי לא פרכינן הכי: **וצבר גופא גרייין**. דצגופה טענה להו כגופה דמיין קמ"ל: **וסקע צו ושצרו**. שנצקע הכלי מחמת הקול: **סוס שנצף ושיצר כלים**. בקולו. וכל הני צורות נינהו דכחו הוא: